

KISGRAFIKA

44. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a "Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület".

Postacím: 1538 Budapest, Pf. 519. E-mail: kisgrafika@freemail.hu

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán, dr. Soós Imre

Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár

Budai Tibor: Szent István törvényei. Rézkarc, C3

T A R T A L O M

Ürmös Péter: A betű és a könyv dicsérete in memoriam Dr. Szij Rezső

Lenkey István: In memoriam Baász Imre

S. I. Magyar kisgrafikák van Gogh emlékére

Pesti László: Találkozásom a kisgrafikával

Ürmös Péter: Ex libris kiállítás Pápán

Arató Antal: König Róbert kiállításai

HÍREK - LAPSZEMLE - KÖNYVESPOLC - PÁLYÁZAT

Nous saluons les participants du XXXI. Congrès!

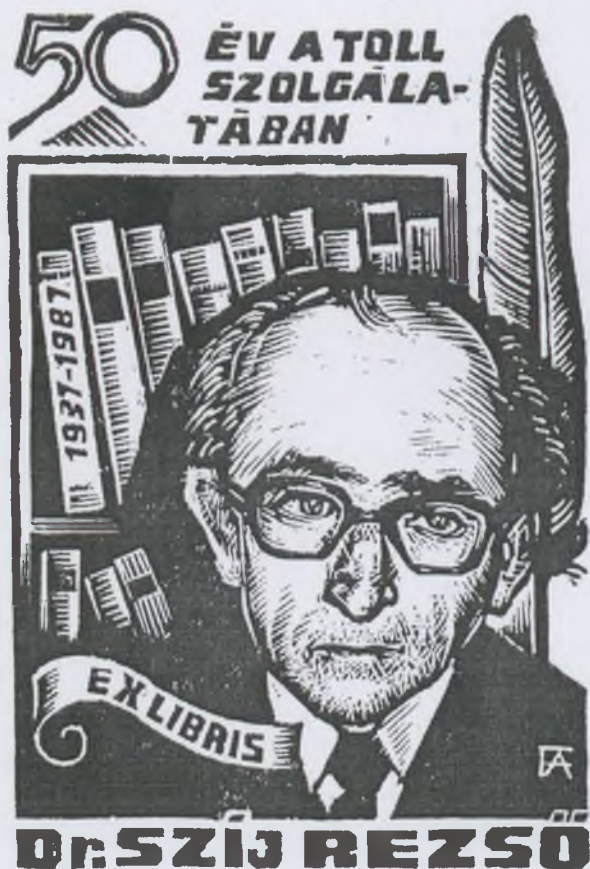
Wir begrüßen die Teilnehmer des XXXI. Kongresses!

Our greetings to the presents of the XXXI. Congress!

2006/2

A „BETŰ ÉS A KÖNYV DICSÉRETE IN MEMORIAM DR SZÍJ REZSŐ

2006. április 17-én kísérték utolsó útjára a Farkasréti temetőben dr. Szíj Rezső református lelkészt, író, műtörténészt, könyvtárost és könyvkiadót. A gyászjelentés szerint „a betű hűséges barátja és tisztelője, az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagja, parasztpárti országgyűlési képviselő, a Budapesti Műgyűjtők és Műbarátok Egyesületének, a Művészetbarátok Egyesületének, a Magyar Bibliofil Társaságnak, a Hermann Ottó Társaságnak, a Szenci Molnár Társaságnak alapítója, elnöke; a Misztótfalusi könyvkiadó, a Szenci Molnár könyvkiadó és több közgyűjtemény alapítója, számos társadalmi szervezet tagja, Várpalota díszpolgára, a Segner-, Kölcsey-, Krúdy-, az 1956-os emlékérem, a Lakitelek Alapítvány nagydíja, a Magyar Köztársaság Csillagrendje, a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje tulajdonosa életének 91. évében súlyos szenvedés után hunyt el.

Fery Antal femetszete, X2

A Kortárs Magyar Művészeti Lexikon művészeti íróként a következőket írja róla: „... Irodalomtörténészként, művészeti íróként számos könyvművészettel és a modern magyar művészettel foglalkozó tanulmányt, könyvet írt és publikált. Több kulturális és művészeti egyesület szervezője és vezetője... Műgyűjteményéből számos időszaki kiállítást rendezett ill. állandó gyűjteményt hozott létre”.

Szíj Rezső a Pápa melletti Mezőlakon született, tanulmányait a „Dunántúl Athénjének” nevezett iskolavárosban végezte. A Pápai Református Kollégium egy életre szólóan megalapozta benne a közjóért való

fáradhatatlan munkálkodás, valamint az irodalmi és történelmi értékeink megbecsülése és elismertetése iránti elkötelezettségét. 1937-ben Misztótfalusi Kis Miklósról írt műve a könyvnyomtatás műhelytitkainak elsajátítását jelentette, egyúttal a különböző nyomtatványok bűvkörébe kerülve kezdte megalapozni gyűjteményét. Könyvének kapcsán ismerkedett meg Mata Jánossal, első ex librisének készítőjével, valamint szintén 1937-ben a Múcsarnokbeli aprónyomtatvány kiállítás keltette fel az érdeklődését a Kner illetve Tevan gyártotta üzleti és kereskedelmi nyomtatványok iránt.

Fery Antal femetszete, X2

Irodalmi munkásságában a népi írók szellemiségének rá és műveire gyakorolt hatása törvényszerűen a Nemzeti Parasztpártba való belépését jelentette, amelynek képviselője lett. Publicisztikájában megjelenő politikai hangvétel pedig az 1957-es internálásában játszott főszerepet. Közéleti elhivatottságát azonban ez sem tudta megtörni. 1961-től a MTA Ipargazdasági Kutatócsoportjának könyvtárosa, majd 1968-tól az OSZK főkönyvtárosaként dolgozik. Itt az aprónyomtatványokkal foglalkozva véglegesen elkötelezi magát a könyvművészet és az ex libris iránt. Az első Mata könyvjegyeket azután követték más grafikusok, így többek között Csiby Mihály, Fery Antal, Köhegyi Gyula, Moskál Tibor metszetei. Egy ideig a Kisgrafika Barátok Körének rendezvényein is részt vett.

Későbbi kiadói munkásságában szép számmal találunk grafikával foglalkozó köteteket.

Fery Antal femetszete, X2

Utam a művészi rajzokhoz és a grafikához
 Mai magyar könyvművészet
 Száz rajz Szász Endrétől
 Ex librisek és alkalmi grafikák
 Könyvkiadás-könyvművészet-társadalom
 (1-5 kötet)
 Tevan Andor kiadói munkássága
 A könyvkötés művésze: Váci György

Fery Antal femetszete, X2

Művészeti íróként több monográfiát szerkesztett azokról a művészekről, akikkel tevékeny élete során kapcsolatba került: Mata János, Szentiványi Lajos, Reich Károly, Xantus Gyula, Iscserekov András, Mikus Sándor, Kiss István, Ridovics László, Prokopp Péter.

Fery Antal femetszete, X2

Fery Antal femetszete, X2

Óriási életművet hagyott az utókorra, a hagyaték nagyobb részét a kecskeméti Ráday Múzeum gondozza majd. Búcsúzóul idézzük fel, miként fogalmazta meg „Az én könyvtáram” című kiadványában a könyvek világához való kötődését.

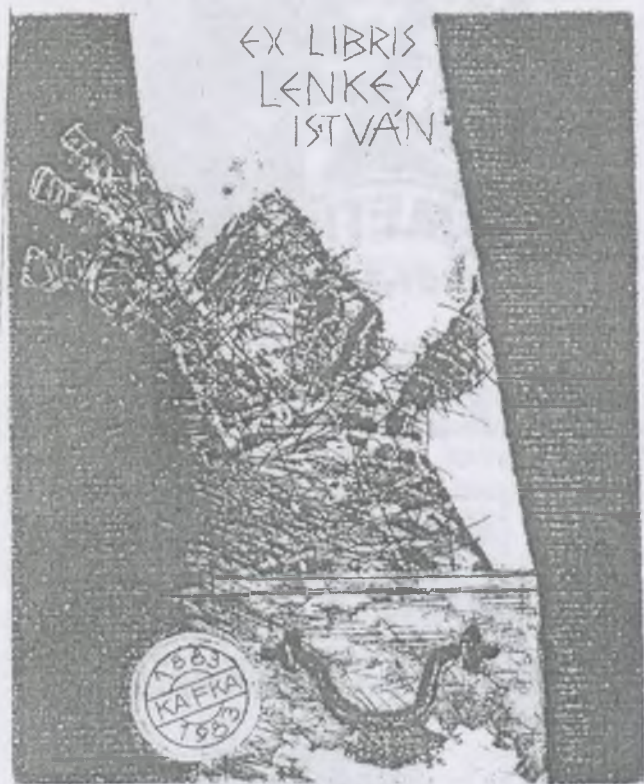
Fery Antal femetszete, X2

„...a könyvek az életet, az alkotás lehetőségét, a munka örömét, az érzelmek szépségét, az értelem tiszta világát jelentették számomra...A könyvekben mindazt megtalálja az ember, ami rajta kívül létezik a másik emberben, s az egész belátható és feltárható világban.”

Ürmös Péter

IN MEMORIAM BAÁSZ IMRE

Hatvanöt éve, (1941. február 22-én) Aradon született és tizenöt éve (1991. július 16-án) Sepsiszentgyörgyön hunyt el Baász Imre. Ő volt az a grafikus, akiben a művészi szabadság szinte forrásként tört fel, átítatta egész lényét, meghatározta minden cselekedetét. Hitt a művészet egyetemességében.

Baász Imre rézkarca, C3

Tragikus hirtelenséggel, éppen két általa kezdeményezett rendezvény a „Médium 2” Nemzetközi kiállítás és a Szent Anna-tónál rendezett második Annart performance szervezése közben, amikor még alig múlt ötven éves, néhány napi kórházi kezelés végén vérmérgezésben elhunyt.

A Budapesti Őszi Fesztivál rendezvény-sorozatának részeként a Budapest Galéria Szabadsajtó úti kiállítótermében 1994. szeptember 23. és október 23. között életmű-kiállítással búcsúztak tőle a művészetét szerető tárlatlátogatók és barátok. Erre az alkalomra Chikán Bálint *Ráctörő* címmel rangos kötetben foglalta össze Baász Imre tevékenységét, és válogatott az életműből rá jellemző műveket illusztrációknak. A kötet magyar, román és angol nyelven mutatja be Baász Imrét, majd életének eseményeit foglalja össze időrendben, hozzácsatolva egy válogatást írásából és a vele készült interjúkból. Tizenöt színes tábla, alkotásainak teljeskörű katalógusa köztük az ex librisek is majd gazdag irodalomjegyzék zárja a kötetet.

Chikán Bálint művében az elhunyt művész aradi és marosvásárhelyi középfokú tanulmányainak említése után a Kolozsváron töltött főiskolai évekről és az ott merész, szürrealista módon szerkesztett grafikai munkásságról, témákról és a technikai kivitelezésről szól. Leírja, hogy Baász

az aquaforte és aquatinta technikákat külön-külön és együtt is használta. A későbbi években metszett linót, készített pasztellképeket, szitanyomatot. Képepitési rendszerében a montázs technikát alkalmazta.

Baász Imrét a közösségi, a társadalmi kérdések izgatták. Hangsúlyozta az emberi ösztönök életformáló szerepének fontosságát. Ezek határozzák meg tartalmilag szinte teljes munkásságát. Témái sokrétűek: merít a mitológia tárgyköréből; a hétköznapi tárgyak szimbolikus átköltésével merész gondolatokat ébreszt, új fogalmakat és életérzéseket elevenít meg; a madarak fontos helyet kaptak művészetében; és a cirkuszi látványosságok vonzó világa is megváltozott értelmet, tartalmat nyer annak során, ahogy átülteti őket a grafika nyelvére.

Érdeemes figyelni az egész életművet végigkísérő legjellemzőbb motívumaira: a szélkerékre, a szárnyra, a négykerékű közlekedési eszközre.

Baász Imre grafikáinak rajzolt részletei erőteljesek, robusztus formázásúak, a kecsességnek és a könnyedségnek nyoma sincs rajtuk.

Diplomamunkájának témája a finn népi eposz: a Kalevala lett, mely nemcsak a könyvbarátok körében hozta meg a sikert számára, hanem 1972-ben a Bukaresti Országos Könyvszalonn második díja is az övé lett. 16+1 rézkarca szövegkövető illusztráció található a Nagy Kálmán fordította és a Kriterion kiadónál 1972-ben megjelent kötetben. A Kalevala világa állandóan foglalkoztatta, több kisebb és nagyobb méretű különböző technikájú illusztrációt a későbbiekben is készített erről a témakörrel. Finnországi ösztöndíjas évében meglepve tapasztalta, hogy a finnek már elidegenedtek a Kalevala történetétől.

Baász Imre rézkarca, C3

Baász Imre rézkarca, C3

Szabadúszó művészként alkotva (már 1972 második felében kilépett a neki kijelölt kolozsvári munkahelyről) munkássága középpontjában a kísérletezés állt. Kísérletezésének tárgya minden olyan valóság, mely magában hordja a művészi állapot vagy tárgy megmutatásának lehetőségét. Kísérletezett, de nemcsak saját alkotó világát illetően, hanem témaelemzésekkel és az ezekből rendezett kiállításokkal is (Médium 1-2; az Annart 1-2 rendezvényein).

Sokoldalú munkásságot folytatva többször szembekerült az akkori hatalommal, anyagilag nehéz helyzete ellenére is mélyen elítélte azokat a kortársait, akik elhagyták szülőföldjüket. Ő maradt és tette a dolgát, s ennek eredménye be is érett: 1978-ban a lugánói Nemzetközi Ex Libris Kongresszus pályázatán a kolozsvári Gábor Dénes nevére készített ex libriséért második díjat kapott; 1979-ben szövetségi tag lett, 1985-ben a Román Képzőművészeti Szövetségtől az év grafikusa címet nyerte el; 1988-ban finn állami ösztöndíjban részesült.

Ezek az elismerések túl egyéni és csoportos kiállítások sora, tárlatlátogatók sokasága és nyomdokain haladó tanítványok jelzik azt a rövid, de gazdag életutat, melyet Baász Imre mind életében, mind művészetében öntörvényűen járt végig, mert „Ő nem az elmúlásra készült. Csak a halál jött túl korán érte” ahogy Chikán Bálint írja.

Chikán Bálint Baász-könyve egy olyan alkotói világot mutat be, mely Ceaușescu Romániájában is szabad tudott maradni, még ha ez a szabadság nem is volt könnyű, nem volt olcsó, de az övé volt. Így őrizzük meg őt emlékezetünkben mi is!

Lenkey István

MAGYAR KISGRAFIKÁK VAN GOGH EMLÉKÉRE

Fennállásának 100 éves évfordulóját ez évben ünneplő Szépművészeti Múzeumunk újabb nagyszerű kiállítással várja decembertől az érdeklődőket. Az akkor megnyíló Van Gogh-kiállítás a világ nagy múzeumaiból kölcsönzött olajfestmények mellett saját gyűjteményéből három eredeti rajzát és Van Gogh egyetlen rézkarcát is bemutatja. Feltehetően láthatók lesznek itt a múzeum gazdag gyűjteményének olyan darabjai is, melyek a nagy holland mester életművével szellemi kapcsolatban állnak.

Van Gogh kultuszában hazánk polgárai csaknem egy évszázada vesznek részt.

Elég itt arra a négy olajképre utalni, melyek Kohner Adolf és Nemes Marcell gyűjteményében a 20. század elején sajnálatosan rövid ideig szerepeltek. Neves szobrászművésztünk, Ferenczy Béni 1936-ban mintázott Van Gogh-érme a világon az első ilyen ábrázolása volt a művész arcvonásainak, ahogy azt egy belga kutató megállapította. A szerinte „magyar iskolának” nevezett művészcsoporthoz a Van Gogh-érme számát mostanra annyira gyarapította, hogy jelenleg 19 művész mintegy 50 kisplasztikáját tekinthette át a szakirodalom.

A kisgrafika barátai joggal érdekelhetik a Van Gogh személyét és munkáit idéző ex librisek. A hamarosan nyíló kiállítás ürügyén jelképes csokorba kötve az alábbiakban közöljük azokat a művészeket és amatőr alkotókat, akiknek kezéből ilyen témájú lapok kikerültek.

Fery Antal femetszete, X2

Budai Tibor	2001	C3/col	Könyvhalom, arckép	Dr Soós Imre
Farkas József	1972	X3	Önarckép	Dr Soós Imre
Fery Antal	1970 Op. 617	X2	Kalapos önarckép	Dr Soós Imre
	1970 Op. 618	X2/2	Önarckép, bal profil	Dr Tralbaut
	1971 Op. 769	X2	Vitorlások	Van Gogh mérnök
	1984 Op. 1701	X2	Magvető	Fehér Ferenc
	1986 Op. 1791	X2	Templomba menők	Ton de Brouwer
	1987 Op. 1851	X2	Önarckép állvánnyal	Dok. Centrum
	1991 Op. 2016	X2	Paplak kertje	Ton de Brouwer
Horváth Hermina	2002	X2	Van Gogh portré	Dr Soós Imre
Imre Lajos	1968 Op. 8	X1	Napraforgók	Bazsó Gyula
	1975 Op. 52	X1/2	Napraforgók, részl.	K. Gy.
Király László	1973	X3	Arckép, napraforgók	Kiskun Judit
Kiskun Judit	1973	X3	Bekötött fülű önarck.	Macelka Tibor
Kőhegyi Gyula	2003 Op. 174	C4	Leányarckép	Dr Soós Imre
	2003 Op. 175	X2	Bakancsok	"
	2003 Op. 176	X2	Öreg paraszt	"
König Róbert	1984	X3	Önarckép, napraforg.	Dr Soós Imréné
	1987	X3	Kalapos önarckép	Dr Soós Imre
László Anna	1986 Op. 87	C3	Táj, a festővel	Tóth Zoltán
Nagy László Lázár	1973 Op. 125	X3	Önarckép	Dr Soós Imre
Pásztor Csaba	1987	X3	Önarckép	"
Stettner Béla	1975 Op. 318	X3/2	Napraforgók	"
	1979 Op. 490	X3	Rőzsehordók	Ton de Brouwer
	1983 Op. 703	X3	Felvonóhid	Dr Soós Tibor
Torró Vilmos	1990 Op. 552	X3	Önarckép	Sólyom Sándor
T. Tóth Tibor	1974	X3/3	Vitorlások	Dr Soós Imre
	1977	X3/6	Vitorlások	Sint Niklaas
Ürmös Péter	1999 Op. 445	X2	Vitorlások	Augusztinovicz
Vén Zoltán	1994 Op. 350	C2/col	Felvonóhid	Wilhelmina
	2003	C2	Szent+portré	Dr Soós Imre
Vincze László	1988 Op. 148	X3	Önarckép	Jakots László
	1994 Op. 385	X3	Gachet doktor	Dr Soós Imre
	1995 Op. 389	X3	Nueneni torony	Ton de Brouwer

Vincze László linómetszete, X3

Stettner Béla linómetszete, X3

2003-ban, a festő születésének 150. évfordulója alkalmából a hollandiai Nuenen városban működő VAN GOGH DOKUMENTÁCIÓS CENTRUMBAN kiállították az európai országokban készült ilyen kisgrafikákat. Itt a magyar művészek egyedülállóan tekintélyes számban szerepeltek, amint azt a Ton de Brouwer által összeállított, pompás katalógus is megörökítette.

TALÁLKOZÁSOM A KISGRAFIKÁVAL

1953 április 7.-én vásároltam első, ténylegesen gyűjtés céljából beszerzett könyvemet, a Révay Nagy Lexikona 7. kötetét. Darabonként vettem meg a teljes sorozatot 805 forintért. Az e-betűs kötetben ex libris képek is voltak, aminek akkor különös jelentőséget nem tulajdonítottam. Az 1960-as években egy munkatársam családi házána segített kerti és házkörüli munkáknál s egy napi munkabérként képes levelezőlapokat kaptam, melyeket a padláson egy ládában találtunk. Az 1930-as években készült lapok Nyugat-Európai múzeumokból származtak.

Imets László (Ro) fametszete, X2

Ismertető kiadványban olvastam a Szerencsen működő Helytörténeti Múzeumról, s annak képes levelezőlap gyűjteményéről. Felajánlottam a szóbanforgó lapokat, s kedvező válasz után postára adtam a két kilónyi csomagot. Rövidesen Szerencsre utaztam, ahol megismerkedtem Angyal Béla múzeumigazgatóval, s a gyűjtemény három részlegével: a helytörténettel, a képes-levelezőlappal és az ex librisekkel. Itt találkoztam először Fery Antal nevével.

Kerékgyártó László linómetszete, X3

Visszajövet már foglalkoztatott a gondolat: mi lenne, ha nekem is volna ex librisem? Felkerestem Fery Antalt, aki elkészítette első könyvjegyemet.

Évenkénti látogatásban valósult meg állandó kapcsolatom ami levelezés formájában ma is tart a most már Zempléni

Múzeummal. Petercsák Tivadar igazgató tett említést a Franz Goldstein-féle Monogram Lexikonról, hozzátéve, e könyv hiányzik a gyűjteményből. Az Egyetemi Könyvesboltban rendeltem meg a könyvet-ezen üzletnek volt lehetősége külföldről könyvet hozatni-ami egy nap híján hat hónap múlva érkezett meg.

Ebben az időben barátommal, Tarjányi Ferenc kertészmérnökkel a budapesti nagy parkok növényállományának feldolgozásával foglalkoztunk. Mindegyik parkról készítettünk egy-egy „ex herbario” kisgrafikát. Abban az időben igen olcsó volt a könyvjegy, a dúc és 500 db. nyomat költsége úgy alakult, hogy egy darab ára egy forint hetven fillér volt.

Évről-évre rendszeresen felkértük Fery Antalt kisgrafika készítésére. Később König Róbert, Winternitz Mária, Ürmös Péter és Kerékgyártó László voltak szívesek kérésünket teljesíteni.

A dúcok, illetve rajzok, majd számítógépes grafikák száma:

Fery Antal, fametszet	85 db.
König Róbert, linómetszet	10 db
Winternitz Mária, rajz	14 db
Ürmös Péter, linómetszet	4 db
Kerékgyártó László, linómetszet és számítógépes kisgrafika	178 db

Ürmös Péter
linómetszete, X3

Kezdetben 500, később 100 nyomat készült dúconként. A lapok közgyűjteményekbe, gyűjtőkhöz és alkalmi érdeklődőkhöz kerültek. A dúcokat a Zempléni Múzeumnak ajándékoztuk.

Mindezekkel a magyar kultúra gyarapításához igyekeztünk hozzájárulni. Amennyiben e néhány sort esetleg többen is olvassák, nyomatékosan kérem a tisztelt és kedves Gyűjtőket, bármilyen gyűjteményük van, még tevékeny életkorukban gondoskodjanak annak sorsáról, azaz helyezték el közgyűjteményben, ezzel a nemzeti vagyont is gyarapítják. Egyike a legszomorúbb dolgoknak, amikor egy élet munkájával összeállított gyűjtemény közöny, hozzá nem értés vagy éppen rosszindulat következtében szétszóródik. Hazánkban éppen elég kulturális érték ment veszendőbe s a jelenkor is szeret pusztítani. Ami rajtunk, kisgrafika-kedvelőkön múlik, cselekedjünk meg. Kövessük Kölcsey szavait: Hass, alkoss, gyarapíts, s a haza fényre derül!

Pesti László

EX LIBRIS KIÁLLÍTÁS PÁPÁN

Többszörös jubileumot ünnepelhet a pápai *Jókai Mór Városi Könyvtár kisgrafikai galériája*, hiszen harminc évvel ezelőtt, 1976-ban rendezte meg először a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtárral karöltve azt a hagyományteremtő tárlatot, amelyet a hetvenes évek végéig még tizenhárom követett. Az akkori magyar könyvjegyművészet legkiválóbb alkotóinak ex libris anyagából összeállított kiállítások ennek a kisgrafikai műfajnak a divatos művészeti irányzatoktól látszólag független, mégis állandóan megújuló, ugyanakkor mélyen tradicionális voltát sikeresen népszerűsítették. Abban az időben számos pápai tagja volt a Kisgrafika Barátok Körének. A tárlatokat szintén közösen kiadott *kisgrafikai füzetek* dokumentálták, amelyek mellékleteiként eredeti nyomatokhoz is hozzájuthatott az érdeklődő, amellyel azután megalapozhatta saját kis gyűjteményét. Mindezek az akkori igazgató, Jelencsik Sándor hozzáértő munkáját és az ügy iránti lelkesedését dicsérik.

1996-ban a milicentenáriumi ünnepségekhez kapcsolódóan a külhoni magyar alkotókat is megmozgató pályázatot hirdetett a Jókai Mór Városi Könyvtár. A nagyszabású lovas témájú ex libris kiállítás sikeres voltát és országos visszhangját mi sem bizonyítja jobban, hogy még öt városban került bemutatásra. Erre az alkalomra kiadott katalógusát külföldről is keresték.

A kilencvenes évek végéig még öt kiállítást rendezett a könyvtár az akkor már jogi társasággá alakult, a „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület közreműködésével. Ennek a kiállítás-sorozatnak az újdonságát az adta, hogy nemcsak a művészek, hanem a gyűjtők is bemutatták lapjaikat (Katona Gábor és Szij Rezső), amelynek ugyancsak volt némi népszerűsítő hatása. Mindegyik tárlatról készült katalógus, illetve kiadvány szintén a könyvtár gondozásában. Az egyesületi közreműködésnek köszönhetően a válogatásokat Budapesten is bemutatták társintézmények, illetve a városi könyvtár fogadta az eredetileg fővárosi színhelyre meghirdetett seregszemlét.

Atlépve az ezredfordulót, a *kisgrafikai galéria* hagyományának folytatásaként mutatja be a Békés városából érkezett jelen válogatást a pápai közönségnek a Jókai Mór Városi Könyvtár. Ebben közösen vesznek részt művészek és gyűjtők, akik az egyesület felhívására így emlékeznek meg a közel fél évszázados Kisgrafika Barátok Körének megalakulásáról. A kiállítás egyúttal tisztelgés az elődök hagyományteremtő munkássága előtt, ugyanakkor értékörző célzatú.

Ehhez a szándékhoz csatlakoznak a rendezők, Kerékgyártó László és Ürmös Péter valamint a könyvtár jelenlegi igazgatója, dr. Hermann István is.

KÖNIG RÓBERT KIÁLLÍTÁSAI

A közelmúltban két tárlatát is bemutatták egyesületünk elnököknek. Az *Évfordulók* című kiállítás április 4-én nyílt meg az ICSSZEM Esély Galériában. A megnyitó előtt - régi barátként - Heinek Ottó, az Országos Német Önkormányzat elnöke mondott meleghangú köszöntőt. A tárlaton bemutatott metszetek egyrészt a magyarországi svábok kitelepítésének 60. évfordulójára, másrészt a német parasztháborúk korában élt kiváló festőművészeknek, Jörg Ratgebnek, a herrenbergi szárnyasoltár (jelenleg a stuttgardi múzeumban látható) készítőjének 480 éve történt felnégyelésére emlékeztetett. (Jörg Ratgebről König Róbert 2004-ben már megjelentetett egy kisebb méretű, 12 lapos akvarelleket és fametszeteket tartalmazó mappát, amely a Vincze László és Fia Papírnierítő Műhelyben készült 30 számozott példányban, s Lelkes Mária írt elé előszót.) A művészre emlékező, őt felidéző nagyobb méretű alkotások mellett a németek betelepülését megörökítő *Ulmi hajók* és az *Apokalipszis* című újabb sorozatait is láthattuk a kiállításon. Ács Margit József Attila-díjas író, a Magyar Művészeti Akadémia tagja (mindkét kiállítást ő nyitotta meg, részletesen kommentálva a képeket és König Róbert munkásságát) többek között - a következőket mondta a sorozatról: „Ezek a hajók, amelyeket metszetein látunk, minden együtt van. Az élet mellett a halál is. Noé bárkája? Bolondok hajója? Egyszerre szállítja a reményekkel érkező telepesek tettvágyát és a történelem tényének kiszolgáltatott kitelepítések rémületét, kifosztottságát. E metszetek a tizenegy éve készült album világképéhez mérten jelentős elmozdulást mutatnak. Tizenegy év bölcsebbé, érettebbé és láthatólag keserűbbé tette a grafikusművészt. Talán azért, mert a kilencvenes évek elején ő is, mint szinte mindannyian, a szabad állampolgári életlehetőségek meghódításának bizsergő vágyával „szállt partra” az új földön: a polgári demokráciában. Ám meg kellett neki is tapasztalnia, hogy ugyanazon a hajón, amivel mi, a szabadság „telepesei” érkezünk, a történelem minden bűne és az emberi természet minden kísértése is ott lapult. Ez a valóság. A létünkben rejlő sötét fájdalom és iszonyat e kiállítás másik képcsoportján is megjelenik: az Apokalipszis lovain... Nem evilági szenvedés, ijesztő, közönyös szenvedés jelenik meg ezeken a képeken...”

A másik kiállítás április 27-én nyílt meg a soroksári Galéria '13-ban. A hely szelleme a település a török hódoltság idején elpusztult, majd a 18. század elején németek települtek be, akik leszármazottainak zömét 1945 után kitelepítették szintén azt sugallta, hogy König Róbert az előbb említett alkotásokból is kiállítson egyéb (a *Szinte szabadon* sorozat lapjai, ügető lovakat, a Képzőművészeti Egyetem egykori tanárait stb. ábrázoló) metszetek akvarellek, vegyes technikával készült lapok mellett. Sajnos nincs terünk közölni Ács Margit teljes megnyitó szövegét, ám ismét idézni kell őt, ahogy az *Ulmi bárkákról* szólva folytatta előbbi gondolatait:

König Róbert linómetszete, X3

„Különös, hogy épp Noé bárkájának a képzelete merült itt fel, König Róbert művészi programjáról szólva, hiszen van-e jobb szimbóluma a túlélésnek, az élet, a természet győzelmének a pusztulás felett, mint az Özönvízen is átjutó ősi építmény? Persze nem is különös, inkább azt mutatja, hogy a művészen a meggyőződés, a szemléleti vonzalom bűvópatakként járja át alkotói képzeletét, és hihetetlen biztonsággal akad arra a motívumra, ami kell neki. Egyébként maga a hajó is olyan mű, amelyben az ember átléphette önnön korlátait, több lett a megalkotásukkal, holott e csodához csak deszka, vászon és kötél kellett. Meg emberi zsenialitás. Kolumbusz hajóit idézik a papírmetszetek. Régebben készültek, de e kiállítás 15 év anyagából merített, s így önkéntelenül feltárul előttünk König Róbert munkásságának szerves összefüggése, a témák egymásra épülése, egymásba öltése...”

A. A.

HÍREK

Száz éve született LÉGRÁDY SÁNDOR (1906-1987) grafikusművész, több, mint 400 magyar bélyeg tervezője. Közel száz ilyen terve látható azon az emlékkiállításon, mely az év végéig látogatható a Bélyegmúzeumban. (1074 Budapest, Hársfa utca 47.) A Posta a 2006-os évet Légrády-emlékévvé nyilvánította és a művész arcképével 75 Ft névértékű bélyeget hozott forgalomba. Ma már kevesen tudják, hogy a művész egykor a KBK-nak is tagja volt és rendszeresen részt vett a Pilvax-ban rendezett összejöveteleinken. Feltehetően ex librisek is szerepelnek életművében, melyekről szívesen tudósítanánk olvasóinkat. Várjuk az ilyen irányú közléseket!

*

2006 április 25-én elhunyt tagtársunk, Skornyak Ferencné édesanyja, Turner Tiborné, született Németh Ilona. Az ő testvére volt a grafikagyűjtő körökben jól ismert Németh Nándor. Ilona is érdeklődött a grafikai művészetek iránt, fiatalkorában készített saját maga részére ex librist: „Ez Illicé!” felirattal, mely raszteres klisé sokszorosítással gyűjtői körökbe is eljutott. Személyét Klaus Witte Monogrammlexikona is megemlíti a II. kötet 122. oldalán. Régebben KBK tag volt, és összejöveteleinken többször megjelent.

*

A budapesti csoport az első szerdai összejöveteleit újabban rendszeresen különböző helyeken rendezi meg. Ez évben már voltunk a Képzőművészeti Egyetemen König Róbert vendégei, márciusban Tavaszy Noémi műtermében, kiállító helyiségeiben gyönyörködhattünk alkotásaiban, áprilisban Kerékgyártó László látott vendégül bennünket, s bár az est fővendége, Pesti László aki még nyugdíjasként is dolgozik, késve érkezett, a találkozó sok érdekességgel szolgált. Májusban a Kézműipari Szakközépiskolában Ürmös Péter és Varga Péter mutatta be az ott folyó nagyon komoly képzési munkát, amelynek során a diákok linómetszeteket, valamint alumíniumlemezbe karcolt metszeteket nyomtattak, igényes kivitelben. A látogatás során megtekinthettük a tavalyi miskolci grafikai kiállítás CD-jén rögzített metszeteket, így azok is bepillantást nyerhettek a kiállítás részleteibe, akik azt nem látták.

*

Az Újpest Galériában május 19-én nyílt meg Budai Tibor grafikusművész tagtársunk Visszatekintés című kiállítása. A nívós kiállításai révén városszerte elismert kiállítóhelyiségben Jókai Anna író köszöntötte 60. születésnapja alkalmából az alkotót és a nagy számban megjelent közönséget. Méltatta a galéria három termében látott műveket, melyek a művész egy-egy alkotói korszakát képviselték. Kiemelte alkotójuk humanista világnézetét, a művekben megnyilvánuló emberszeretetet, tisztességet, erkölcsöt. Budai mindezek mellett olyan időben vall színt, amikor a tárlatokon divatossá vált a semmitmondás, a formai játék, a humánus tagadása, kigúnyolása. Az ünnepelt gazdag életművére utalva elmondta, hogy Budai Tibornak eddig 40 önálló kiállítása volt és 73 könyvet illusztrált. Kiállítása fordulópont lehet, mely további alkotóperiódusokat, még sok jó művet ígér.

*

Szegeden a Bartók Béla Művelődési Központban 2006 márciusában Bakacsi Lajos festőművész, grafikus tagtársunknak volt kiállítása „Szelíd gesztusok” címmel. A kiállítást Tandi Lajos a Szeged folyóirat főszerkesztője nyitotta meg.

Kékési László linómetszete, X3

A XXXI EXLIBRIS KONGRESSZUS HÍREI

Mint ismeretes, ez év augusztusában Svájc ad otthont a kétévenként megrendezésre kerülő nemzetközi kongresszusnak. Sajnos híreink szerint magyar grafikusok alig küldtek ki anyagot az ugyanakkor rendezett ex libris kiállításra. Ugyancsak sajnálatos, hogy előre láthatólag csak néhányan fognak részt venni Magyarországról a várhatóan érdekes és tartalmas összejöveteleken.

XXXI
FISAE

NYON
2006

LAPSZEMLE

A dániai EXLIBRIS NYT 2006/1 számában közölt aukciós ajánlatok között két magyar vonatkozású tétel is szerepel. A *Bordás Ferenc*ről dániai kiadásban megjelent kötet „kikiáltási” ára 35 dán korona. Ugyanitt *Kertes Kollman* 17 darabból álló arcképes ex libris-sorozatát 15-ért kínálják.

*

Az EXLIBRIS FRANCAIS 238. száma cikket közöl a Nevers városban született *A. Deslignières* (1926-1968) grafikusról, mintegy 125 könyv illusztrátoráról. A cikk érdekessége, hogy bár annak címében csak a fenti mester neve szerepel, néhány kisgrafikájának említése mellett felvonultatják az ugyanott született grafikusokat, a művész munkatársait, azok egy-egy lapjának, összesen 20 illusztráció közlésével. Egy további cikk 27 képpel *Laboureur* (1877-1943) grafikusművész teljes könyvjegy-termésével ismerteti meg az olvasót.

Újabb meglepetéssel szolgál a lap olvasóinak, amikor két teljes oldalon, eredeti színeiben közli a hozzájuk beérkezett újranyomtatott lapokat, köztük *Vén Zoltán* nagypapaságát bejelentő metszetét is.

*

A BOEKMERK 19. száma a magányos nő-ábrázolásokról közöl cikket 14 kép kíséretében. Ez a szám először közöl színes képeket, amikor három művészluk legújabb lapjait bemutatja.

Salamon Árpád linómetszetei, X3

Könyvszemléjünkben *Salamon Árpád* (1930) szlovéniai grafikus könyvét ismertetik, mely a művész 75. születésnapja alkalmából jelent meg. Életrajzában közlése után néhány tucat fekete-fehér könyvjegyet is bemutatják, elismerve azok átütő erejét. Nem rejtí az azonban véka alá a szerkesztő nemtetszését amiatt, hogy az illusztris alkotó életművében több pszeudó-exlibris is található.

Salamon Árpád linómetszete, X3

A NORDISK EXLIBRIS TIJDSSKRIFT 2006/1. száma vezércikkben emlékezik meg gróf Leiningen-Westerburgról, halálának 100. évfordulója alkalmából. (A név nekünk, magyaroknak, az aradi szomorú eseményeket idézi.) Az 1856-ban Bambergben született gróf a katonai pályát választotta és a kasseli huszárezred adjutánsaként szolgált. Sikeres katonai pályafutása mellett szenvedélyes művészetbarát is volt, aki 1901-ben könyvet jelentetett meg a német és osztrák könyvjegyekről. Ezt napjainkban „Leiningen-Westerburg” névvel emlegetik a szakirodalomban.

*Wenig, Bernhard
tuszrajza, P1 1901*

A KNIZNIJ ZNACKA 1/2006. száma a cseh egyesület évvégi mérlege mellett tanulságos statisztikát közöl tagjairól. A 446 tag közül 409 a cseh, 10 a szlovák és 27 egyéb állampolgárságú. Érdekes a kor szerinti megoszlás is. Amíg a 30 év alatti fiatalok száma mindössze 13, a 60 éves korcsoportban 118, a 70-esben 73 tagot tartanak nyilván. Sajnos, nálunk is hasonló adatok jönnének ki, ha titkárunk ennek összeállítására vállalkoznék.

*

Az EXLIBRISWERELD 2006/1. számából megtudtuk, hogy a holland egyesület ez év augusztusában ünnepli fennállásának 60. évfordulóját. Az 1946-ban Utrechtben megalakult egyesületet ezúton köszöntjük, további sikeres éveket kívánva.

*

A japán szaklap, a THE NIPPONEXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER 134. számában *George Sekine* az ottani Don Quijote-ábrázolásokat szedte csokorba. A japán érzésvilágot tükröző 9 illusztráció érdekes vonásokkal gazdagítja a neves spanyol regényhős képzeletbeli portré-múzeumát. A THE NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER 135. száma kitüntetett figyelemmel foglalkozik a bolgár *J. D. Jordanov* művészetével. Az 1965-ben született, merész szürrealista stílusban alkotó grafikus 8 alkotását is közlik. Ez azért figyelemre méltó, mert japán testvérunkban ritkán jelenik meg közlemény európai művészről.

*

A finn EXLIBRIS ABOENSIS 53. számában *Leila Lehtiranta* írása 3 oldalon át foglalkozik *Evald Okas* művészetével. A hazánkban is szívesen látott újságíró tollából előző számunkban köztünk azonos tárgyú ismertetést.

*

Az EXLIBRIS ABOENSIS 54. számában *Leila Lehtiranta* finn újságíró háromoldalas cikket közöl *Maret Olvet* tallini művésznőről, nyolc kisgrafikáját is reprodukálva. Férjét, *Lev Vassiljev*et szintén ő mutatja be egy másik cikkében. A szerző aktivitását mutatja, hogy ebben a lapszámban még további két írása található.

*

A MITTEILUNGEN DER Ö.E.G. 2006/1. számában: Közlemények, hírek az osztrák egyesület életéről.

*

A Svájcban megjelenő SELCEXPRESS 63. száma hasznos információkat közöl a nyáron náluk rendezendő kongresszusról. *Elke Schutt Kehm* (Mainz) a Szent Katalin-ábrázolásokról közöl cikket 8 képpel. Mivel az ábrákon több helyen szerepel a kerék, kétségtelen, hogy az ex librisek az Alexandriában keréketörés által vértanúságot szenvedett szentről szólnak. Magyar alkotás nem szerepel a képek között.

*

M.C. ESCHER

M. C. Escher tusrajza, P1

*

Nyolc esztendő munkájával állította össze *Christoph Zeckai* a német exlibris-társaság, a D.E.G. kiadványainak tartalomjegyzékét. Ennek során feldolgozta a MITTEILUNGEN címmel negyedévenként megjelenő folyóirat számait és a rendszeresen megjelentetett évkönyveket, az 1950-től 2005-ig terjedő időszakról. A több mint fél évszázadra kiterjedt gyűjtőmunka izléses kiállítású, 32 oldal terjedelmű füzetet eredményezett, melyben abécésorrendben megtalálhatók mindazoknak a grafikusoknak nevei, akiktől az említett, tekintélyes kiadványok egy vagy több illusztrációt közöltek.

Örömmel tapasztaltuk, hogy a névsorban számos magyar művész is szerepel. Nevüket az alábbiakban közöljük: Árkossy István, Cseh Gusztáv, Drahos István, Karancsy Sándor, Kopasz Márta, Kósa Bálint, Müller Árpád, Nagy Árpád, Radványi Károly, Stettner Béla, Tempinszky István, Vadász Endre, Vecserka Zsolt, Vén Zoltán. Annak viszont már nem örültünk, hogy három művész a keresztnév alapján szerepel a nevek sorrendjében, így: Károly Andruskó, László Imets. Ráadásul Fery Antal mesterünk családi nevét sem írták helyesen, mert a füzetben az A-betűnél szerepel eképpen: Antal Feri.

*

A Szlovéniában megjelenő OBVESTILA 168. számának magyar vonatkozásai is vannak. Egy közleményükből megtudtuk, hogy a szlovén egyesület tiszteletbeli tagjává választotta *Salamon Árpád* grafikuművészt, akinek egyidejűleg egy linómetszetét is közlik, mely a svájci kongresszus tiszteletére készült. A négy oldalas kiadvány hátoldalán *Nagy László Lázár* Op. 534. számú alkotása látható. A könyvjegy Mario de Filippis olasz gyűjtő részére készült.

A lapszemlélt írta: Soós Imre

LEGENTES EXPELLIMUS CURAS

EX LIBRIS ROODHUYZEN DE VRIES-VAN DISHOECK

M.C. ESCHER

M. C. Escher tusrajza, P1

A németek MITTEILUNGEN DER D.E.G. című lapjának ezévi első száma *K. Thomas* cikkét közli *Maurits Cornelis Escher* (1898-1972) művészetéről. A hollandiai Frieslandban született és Hilversumban elhunyt, nemzetközileg ismert és főleg az angol nyelvterületen elismert grafikus életpályáját vázoló írás 2 illusztrációt is tartalmaz, melyeket bemutatunk.

KÖNYVESPOLC

Fery Antal élete, munkássága, alkotásainak jegyzéke

Ezzel a címmel adott közre Fery Veronika szerkesztésében Fery Antal életművéhez tartalmában és kivitelezésében is méltó kiadványt a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság. A kötet első részében dr. Soós Imre, Fery Antal munkásságának legavatottabb ismerője mutatja be tanulmányában a művész munkásságát, életének jelentősebb mozzanatait, azt, hogy a Szerencsi Cukorgyár egykori bádigos segédjéből miután a gyár ösztöndíjasaként elvégezte az Iparművészeti Főiskolát hogyan lett a hazai exlibris-művészet külföldön is egyik legjobban elismert alkotója. Első ex libriseit 1939-ben készítette, 1943-ban még szerepeltek könyvjegyei a Műcsarnok kiállításán, ám a háború befejezése után már alig készített kisgrafikát. (Két antibolsevista plakát tervezése miatt évekig rendőri felügyelet alá helyezték, dekorációs munkákból élt.) Kisgrafikai munkásságának újra kezdését majd kiteljesedését a KBK 1959-ben történt megalakulása, a gyűjtőelet fellendülése, a Kisgrafika megjelenése segítette elő. A szerző részletesen ismerteti Fery Antal hazai és külföldi kiállításait, a róla különböző (hazai és külföldi) folyóiratokban, évkönyvekben megjelent publikációkat, különféle díjait, egészen a Zemplén Múzeumban 2003-ban felújított állandó kiállításának a megnyitójáig.

Ezt követően exlibris-művészetének sajátosságait, sokszínűségét méltatja, a jobb áttekinthetőség kedvéért a következő fejezetekben elemezve azokat: 1. a történelem nagyjai, írók, művészek arcképei; 2. műemlékek, nevezetes épületek; 3. szőlős-boros ex librisek; 4. természeti értékeink, fák, virágok; 5. minikönyvek. Ismerteti a tárgykörökhöz kapcsolódó kiállításokat, kiadványokat, egy-egy érdekesebb ex libris történetét is. Összegezéséből csak egyetlen mondatot idézünk: „Grafikai lapjait a biztos kézjárás mellett pózmentes hazaszeretete, meleg embersége és ritkán megmutatózó, fanyar humora tette olyan jellegzetessé, hogy a világ gazdag exlibris-terméséből is kiválóan alkotásai.” Befejezésül Fery Antal egyik hozzá írt leveléből közöl részleteket, amelyek a művész gyermekkorát, családjának sorsát idézi fel hűen bemutatva Fery Antal személyiségét is. (Jó tudni: a tanulmány első, a Confessio 1993/3. számában megjelent változata olvasható az Interneten is, egyéb, pl. Fery Antal az amerikai bemutatásról szóló írások mellett.)

A 173 lapos kiadvány legterjedelmesebb része az alkotásjegyzék, amelyhez szintén dr. Soós Imre írt előszót, felelevenítve az előzményeket is, azt a négy füzetet, amelyben az alkotásjegyzék korábban megjelent, s amelyből az első hármát Farkas István (dr. Semsey Andor közreműködésével), az utolsót pedig Soós Imre szerkesztett. Bár ő is közölt még az előző alkotásjegyzékekbe fel nem vett műveket, szükséges volt Fery Antal nyilvántartásai, s az általa megőrzött lapok alapján a korábbi jegyzékek kiegészítése. Ezt Fery Veronika végezte, a lapok méretét is újra ellenőrizve. A minikönyvekben szereplő grafikákat is számolva dr. Soós megállapítja, hogy a fametszetek száma összesen 2485db, míg a korábbi, negyedik füzetben ez a szám 2412 volt. Öröndetes tény, hogy a fametszetek mellett egy külön fejezetben feldolgozásra kerültek a tollrajzzal készült ex librisek, alkalmi grafikák is, ezek száma 65. Jelentősen változott az egyes lapok leírása is. A szerkesztő minden esetben jelzi pl. esküvői meghívók esetén ha a szöveges rész nyomdai szedéssel készült, vagy ha a megrendelő neve nem szerepel a grafikán, akkor azt szögletes zárójelben közli.

Teljesebbé vált a grafikák tartalmi leírása is. Pl. az 1993.

Fery Antal femetszete, X2

számon felvett grafikáról a korábbi jegyzéken csak annyit tudhattunk meg, hogy az ábrázolás tárgya két hal. Most: *Két hal, kenyeres kosár / palesztin ókeresztény mozaik alapján* /. A példákat még sokáig sorolhatnám, ám csupán jelezni akartam, hogy a szerkesztő nem az alkotásjegyzékek korábbi kumulációját végezte el, hanem újabb szempontok alapján következetesen ki is egészítette az azokban közölt adatokat.

Meglepetéssel szolgál a dr. Nagy Ádám által összeállított névmutató is: abban nem csak a megrendelők, az ex librisek tulajdonosainak a neve szerepel, hanem a kisgrafikákon megjelenített személyek neve is, a portré metszeten kívül a szobrokat (pl. *Anonymus*) templomokat (pl. *Mátyás-templom*) ábrázoló grafikákat is feldolgozva. Sőt még arra is utal ha valamelyik lap *Daumier* vagy *Van Gogh rajza nyomán* készült. Így a névmutató bármilyen témában pl. írók, zeneszerzők, szentek stb. - tájékozódni kívánó gyűjtő, érdeklődő számára rendkívül gyorsá teszi a megfelelő grafikák visszakeresését. Sajnáljuk viszont, hogy azoknak a közgyűjteményeknek, könyvtáraknak a neve, amelyek részére Fery Antal ex libris készített, nem szerepel a mutatóban.

Végezetül szólnunk kell a kiadvány minden igényt kielégítő tipográfiai megformálásáról. Ez és az izléses borítóterv Kiss István érdeme. A két hasábra tördelt szöveg között több mint 120 kisgrafikában gyönyörködhetünk. Ez is, valamint dr. Soós Imre tanulmányának angol nyelvű közlése bizonyára hozzájárul ahhoz, hogy a bibliofil értékű kiadvány nélkülözhetetlen forrásmunka lesz külföldön is. Fery Veronika az utószóban - többek között - köszönetet mond a közreműködőknek, a kiadvány támogatóinak (a kiadást támogatta a Nemzeti Kulturális Alapprogram is). Ezúttal mi mondunk köszönetet neki, hogy több éves igyekezete, tenni akarása révén kézbe vehetjük ezt, az édesapjának méltó emléket állító kiadványt.

Arató Antal

Moskál Tibor rézkarca, C3/C5

KISGRAFIKA SOROZAT: ÉPÍTÉSZETI STÍLUSOKRÓL

Lapunk olvasói megszokták már, hogy a két kertészeti szakember: *Pesti László* és *Tarjányi Ferenc* névbetűit tartalmazó kisgrafikák megjelenésükkel korábban nem tapasztalt, új hangot hoznak gyűjteményükbe.

A szerénységből csupán monogramjukkal jeletkező mecénások egykor *Fery Antal* leghűségesebb megrendelői voltak a mester életének utolsó éveiben. Nevükhöz fűződik az „Ex herbario” lapok szépséges növényábrázolásainak sorozata, melyből a most megjelent életmű-katalógusa mintegy 40 fametszetet tart nyilván, de ezt a sorozatot gazdagította *König Róbert* és *Ürmös Péter* kisebb terjedelmű egy-egy sorozata is.

Kerékgyártó László, CAD

A KISGRAFIKA 1999/3. száma a *Herbarium vivum* (élő növénygyűjtemény) címet viselő sorozatról ad hírt. Az ugyancsak növénytani témával foglalkozó, 10 linómetszetből álló széria alkotója az Erdélyből Budapestre áttelepült *Kerékgyártó László* volt, aki ettől kezdve immár másfél évtizede magvalósítja az említett gyűjtőpáros elgondolásainak. Egy most elkészült mappája kapcsán indokoltnak látszik az előzmények áttekintése, hogy olvasóinkat a korábban elkészült sorozatokra emlékeztessük. Ezekről lapunkban rendszeresen hírt adtunk, így a tájékozódást könnyíti meg, hogy a mappákról megjelent ismertetések lapszámára hivatkozunk.

Kerékgyártó László, CAD

A 2001/3. számba a két tagtársunk névbetűit tartalmazó 25 lapos linó-sorozatról adtunk hírt, melyben a magyar flóra lágyszárú növényei szerepelnek, a főváros kerületeinek helytörténeti gyűjteményei részére készült ex libriseken.

2002/2. számunkban az Országpark jubileumára készült sorozatát ismertettük. A parkról el kell mondanunk, hogy 1973-ban Pest, Buda és Óbuda egyesülésének századik évfordulójára az ország 19 megyéje közös emlékparkot létesített a Népligetben. Itt minden megye a reá legjellemzőbb növényeket honosította meg, a múltjára utaló plasztikák, stb. társaságában. *Kerékgyártó László* 25 darabos linómetszet-sorozata Budapest létrejöttének 130 éves évfordulóját köszöntötte.

Egy évvel később, a 2003/2. számban 13 olyan linómetszeti kisgrafikáról esett szó, melyek Budapest egy-egy közművállalatára hívták fel a figyelmet. Ilyen elismerő lapot kapott a Vízművek, a Gázművek, a Kertészeti Vállalat, stb. Ezek az intézmények „láthatatlanul” végzik tevékenységüket, és a lapok csak akkor írnak róluk, ha valamelyiküknél baj van. Ezt a hasznos közérdekű tevékenységet kívánta ezzel elismerni a két megrendelő. 2004-ben az Úrkutatás eredményeit tartalmazó, 15 lapos mappa készült el, melyben az egyes események szakszerű magyarázata is olvasható.

Ilyen előzmények után 2006-ban született meg az ÉPÜLETEK STÍLUSOK címet viselő mappa, mely 32 darab, két színben nyomott és számítógép segítségével készült kisgrafikát tartalmaz. A *Kerékgyártó László* által 100 példányban elkészített mappa fedelén a nemzetközi csereforgalomban előírt CAD betűk jelzik a műveknél általa elsőként alkalmazott computer-grafikai technikát. A két mecénás ezúton kilép rejtekéből és bár az egyes lapokon az alkotóéval együtt csak névbetűjük szerepel, ezúttal teljes nevük kiírásával ajánlják a *Magyarországi építészeti stílusok* alcímet viselő kiadványt eképpen:

Kerékgyártó László, CAD

Ürmös Péter grafikus, művészeti szakíró soraival ajánljuk mindezeket a címzettek, a kisgrafika gyűjtők és érdeklődők szíves figyelmébe 100-100 nyomat formájában: *Pest László*, *Tarjányi Ferenc*.

A lapok a hazánkban található építészeti emlékeket ábrázolják a római kortól a szecesszióig. (A folytatást, a XX. századi alkotásokat egy következő mappában ígéri a kiadvány.) Az építmények jellemző vonásait fekete szín, a környezetet kellemes barna színnyomás érzékelteti, de ugyanezeket a színeket megfordítva is alkalmazza a művész. Ábrázolásait a lényeg keresése jellemzi, szinte tömondatokba foglalva jeleníti meg becses műemlékeink vonásait.

A grafikusművész *Ürmös Péter* nem először adta itt tanújelét ragyogó írásművészetének. A mappa borítóján érdekesítő olvasmányban viszi végig az érdeklődőt a Kárpát medence építészetének korszakain, példaként említve az egyes stílusokra legjellemzőbb építményeket, melyek képe rendszerint a mappában is megtalálható.

Csak elismerés illeti a mappát elgondoló gyűjtőpárost és a tervüket kivitelező két művészüket, hogy a kisgrafika nyújtotta műélvezet mellett hasznos ismeretanyaggal is gazdagították mindazokat, akik ennek az ízléses kivitelű kisgrafikai kiadványnak tulajdonosai lesznek.

Soós Imre

AZ EMBER ÉS A TENGER

L' uomo e il mare kiadvány címlapján Finale Ligure Kulturális Tanácsának és az Italo Zetti Alapítványnak az emblémája látható. Valójában szélesebb körű összefogás eredményeképpen jött létre az alcímben is olvasható „Tengeri témájú ex librisek nemzetközi kiállítása”, hiszen az andalúziai, katalán és több olasz ex libris társaság és múzeum együttműködéséről tanúskodik a patronálók névsora. A kiállítás és kiadvány létrejöttében fontos szerepet vállalt tagtársunk, dott. Gian Carlo Torre, nevével nemcsak kurátorként, hanem bonyolítóként, nyomdai és grafikai szerkesztőként, cikkíróként többször is találkozhatunk a könyvben.

Josef Szuszkiewicz fametszete, X2

A kiállítást 2005. december 17- től 2006. január 31-ig a Genova melletti Finale Ligure-hoz tartozó Santa Caterina Műemlékegyüttes oratóriumában mutatták be, ahol már korábban önálló magyar grafikai anyagot is láthattak az érdeklődők.

Átnézvén a könyvet rögtön szembetűnik, hogy nem egy megszokott kiállítási katalógust, hanem egy irodalmi igénytel megszerkesztett és megírt művet tart a kezében az olvasó. A tanulmányok szerzői az olasz ex libris élet illusztris személyiségei. Torre doktor kiállítási kalauzából megtudhatjuk, hogy a második világháborút követően már 1954-ben rendeztek hajózási témájú könyvjegykiállítást Nápolyban. A történetiséget követően tematikus ismertetést tart az antik mondavilág tengeri isteneiről, a tengerek (fantasztikus) állatvilágáról, a hajótípusok kialakulásáról, a hajózás hírességeiről, Liguriához kötött helyi vonatkozásokról, amelyek az ex libriseken láthatók. A gyűjteményi lapok bemutatásakor elismerőleg szól dr. Katona Gábor nevére készített lapokról, kiemelve Nagy Árpád Dániel rézkarcát, amelyen a hajózás fejlődésének állomásait követhetjük nyomon a rönksónaktól a szárnyashajóig.

Az *ex libris a harmadik évezred küszöbén* című írásában Giuseppe Mirabella egy optimista hitvallást tesz az Ex Libris Planéta jövője mellett. Az *ex libris és a tenger* című fejezet

szerzői (Anna Maria és Andrea Disertori) ismét hivatkozik egy Katona Gábor nevére készített lapra, amikor a latin jelmondatok tükrében vizsgálja a témát. A legérdekesebb témafeldolgozás a *Tenger és a zene* kapcsolatát vizsgálja, amely akár diplomavédő disszertációként is megállná a helyét Flavio Menardi Noguera tollából. A tanulmányt olvasva rögtön kedvet érzünk Pergolesi, Handel, Vivaldi, Telemann, Mandelsohn, Debussy, Britten tengeri ihletésű zeneműveinek meghallgatására, de a névsorban találunk nálunk nem ismert tizenhetedik századi olasz és huszadik századi angol vagy skandináv zeneszerzőt is. Ezt a fejezetet Bagarus Zoltán (Ex libris Krajcsiné Éva) rézkarca illusztrálja. Az utolsó fejezet *Üzenet a palackban* címmel az internet világának képi értelmezéseit taglalja az ex librisek vonatkozásában (szerzők Sara Greco, Luigi Eduardo Torre).

A tanulmányokat követő, a kiállításból válogatott képanyag átfogó képet ad a huszadik század könyvjegyművészetéről, és ebben a szerkesztőnek hála előkelő helyen szerepelnek a magyar grafikusok is: Bagarus Zoltán, Cseh Gusztáv, Drahos István, Fery Antal, König Róbert, Nagy Árpád Dániel, Rátkai György, Stettner Béla, Ürmös Péter, Vén Zoltán. Horváth Hermina lapja Belgiumot képviseli ebben az összeállításban. Még két magyar vonatkozású érdekességgel találkozunk a válogatásban. Csuka Lajos könyve feliratú lapot Alfréd Cossmann metszette rézbe még 1914-ben. A kiadványban ismeretlen szerző megjelöléssel szerepel Lippóczy Miklós nevére készített kétdúcós fametszet. Ezt most így utólag Palásthy Lajos gyűjteményéből sikerült azonosítani: Jozef Szuszkiewicz lengyel művész 1970-ben készített 115. opusz sorszámú alkotásáról van szó.

Az illusztratív képanyagot a fent ismertetett cikkek angol nyelvű fordításai követik, majd egy bibliográfia zárja a sort.

Ez a könyv a műves grafikai kivitelével jó népszerűsítése az ex libris művészetnek és egyúttal jó hírverés a magyar kisgrafikának is.

Ürmös Péter

FIA ÍRT KÖNYVET ERKKI TANTTU FINN MŰVÉSZ KÖNYVJEGYEIRŐL

ERKKI TANTTU KÖNYVJEGYEI címmel nemrég könyvet jelentetett meg a művész fia, Markku Tanttu, aki maga is grafikus és könyvillusztrátor. A kötet finn nyelven íródott, de benne angol nyelvű tartalmi összefoglalás is olvasható.

A szerző, Markku, korábban már néhány olyan könyvet írt, melyekben több szemszögből is tárgyalja apja művészi tevékenységét. Az apa, Erkki Tanttu igen termékeny művész volt. Életművének csak töredékét teszi ki az ex libris, amellet mintegy száz könyvborítót tervezett, tíz könyvet illusztrált és számos rajzfilm készítése is fűződik nevéhez. Különös megbecsülést, hírnevet szereztek neki fametszetű könyvjegyei, melyek száma: 197. Ezek mintegy harmadát a most ismertetett könyv is tartalmazza.

E kiadvány abban is különbözik a korábban megjelent finn szakkönyvektől, hogy ez betekintést ad az ex libris készítésének különböző fázisaiba. Kitűnő példája ennek az *Urho Kekkonen* köztársasági elnök részére készült lapja, mely egy finn közmondás témájára utal: a lazacok az árral szemben úszva jutnak felfelé. A mű készítésének első állapotában lazac-ábrázolás látható. A második etapban már eltűnt a hal.

Az elnök által elfogadott harmadik változatban viszont már kalapos férfi látható, amint az ár felszínén felfelé evez.

A könyv több ex libris készülésének különböző fázisait is bemutatja, sőt olyan terveket is közöl, melyek később nem valósultak meg. Természetszerűleg a szerző olyan művekkel foglalkozik, melyek különösképpen kedvesek számára.

A kötet borítólapján két olyan könyvjegy látható, melyeket a mester saját maga részére készített. Ezek egyikén, mely 1929-ben készült, egy ember látható, amint csákánnyal a kezében egy domb felé tart. Vélhető, hogy ezt a témát a művész nagyon kihívónak érezte, ugyanis később elkészített egy másik változatot, melyen már kevésbé harciasan megjelenő szíző alak látszik. Nyoma látható a hóban, amint elhalad a dimbes-dombos tájon.

Erkki Tanttú a legnevesebb exlibris-művészek közé tartozik hazájában, Finnországban. Könyvjegyeinek jellemző vonása az egyszerű vonalvezetés és kevés szín használata. Gyakran csak a látvány kisebb részét jeleníti meg lapjain, mint ezt teszi egy fenyőtobozzal Yrjö Timonen lapján. Ugyancsak egyetlen nyírfalevél látszik az Eino Saari részére készült kisgrafikáján.

Erkki Tanttú 1907-ben született Viborg városban és 1985-ben hunyt el Helsinkiben.

A fentiekben ismertetett könyv szerzője, Markku Tanttú, apjához hasonlóan, maga is készít ex libriseket, ezek azonban eltérően apjától csak fekete-fehér nyomatokként vesznek részt a csereforgalomban.

Leila Lehtiranta

Angolból fordította: Soós Imre

KATALÓGUS A IX. TÉLI PARALIMPIA ALKALMÁBÓL RENDEZETT PÁLYÁZAT ANYAGÁBÓL

A 2006-ban Torinóban megrendezett Paralimpiai játékok alkalmára pályázatot írtak ki. A Katalógus a beérkezett szépszámu ex librist ismerteti, illusztrációkkal. A 182 oldalas katalógus összeállításának érdeme Nicola Carlonét illeti. A főleg olasz grafikusok mellett örömmel fedeztük fel, hogy Ürmös Péter is szerepel benne linómetszettel, valamint a Szlovéniában élő Salamon Árpád. Jó, hogy a magyar grafikusok odafigyelnek a nemzetközi pályázatokra és hírül viszik a magyar grafika jóhírnevét.

Szoboszlai Mata János fametszete, X2

EX LIBRIS SINT NIKLAAS 2007 PÁLYÁZAT

Előző lapszámunkban már röviden hírt adtunk a fenti pályázatról, de többek érdeklődése miatt a pályázat teljes szövegét közreadjuk. Művészeink vegyenek részt minél nagyobb számban a nemzetközi pályázatokon, hírt véve ezáltal a magyar kisgrafikai életéről.

A pályázat feltételei:

1./ Bármely országból a pályázók (1989 előtt születettek) legfeljebb 3 új könyvjegyükkel vehetnek részt.

2./ Csak a 2005. és 2006. évben készült alkotások küldhetők be, olyanok, melyeket még nem díjaztak, nem vettek részt pályázaton, nem szerepeltek kiállításon.

3./ Minden ex libris 3 eredeti példányban küldendő be.

4./ A műveket nyilvántartásba vétel végett az alábbiakat tartalmazó kísérőirattal kell megküldeni:

az alkotó teljes neve, pontos címe születésének dátuma és helye, rövid életrajz,
az alkalmazott technika,
az ex libris készítésének éve,
a választott téma magyarázata,
a könyvjegyen szereplő tulajdonosról tájékoztatás vagy annak hozzájárulása.

A fentieket francia, angol vagy német nyelven kéri!

5./ Csak olyan könyvjegyet fogadnak el, mely élő személy, létező könyvtár vagy intézmény nevére készült.

6./ Ezt a nevet a grafika szövegének tartalmaznia kell, az „EX LIBRIS” vagy hasonló értelmű kifejezés kíséretében.

7./ A lapok témája: A TERMÉSZET SZÉPSÉGE ÉS EREJE legyen.

8./ A könyvjegy hitelességének biztosítása érdekében csak olyan tulajdonost szabad szerepeltetni, aki ehhez hozzájárulását adja. Ez történhet a 4. pontban vagy külön lapon csatolva.

9. Ha a szöveg nem latin betűs, ennek a fenti nyelveken írt fordítását a hátlapon, vagy csatolt külön lapon kell megküldeni.

10./ A kép és a szöveg együttes mérete sehol sem haladhatja meg a 13 cm-t. Legnagyobb papírméret: 20x15 cm. A lapokat nem szabad berámázni, felragasztani.

11./ Minden grafikai technikát elfogadnak, mely legalább 5 azonos nyomat kivitelezését lehetővé teszi. Csak nyomatok jöhetnek szóba, rajz, tanulmány, fotokópia nem. Eredeti fotográfiákat elfogadnak.

12./ *Beküldési határidő: 2006. november 1.*

Cím: Internationaal Exlibriscentrum

Stedelijke Musea

Internationale tweejaarlijkse exlibriswedstrijd Sint Niklaas Zwijgershoek 14.

B-9100 Sint Niklaas, Belgium

13./ A pályaművek az exlibriscentrum tulajdonába kerülnek, azokért fizetség nem kérhető és azokat nem küldik vissza.

14./ A részvétellel az alkotó és tulajdonos felhatalmazást ad a mű reprodukálására, kiállítására.

15./ A központnak jogában áll nem elfogadni a nem megfelelő színvonalú alkotásokat.

16./ Díjak: a négy különböző technikára díjanként 1250 euró, továbbá 2 x 500 és 1 x 100 euró. A zsüri által elfogadott művek ki lesznek állítva 2007-ben a 23. kisgrafikai biennálén. Az eredményhirdetés ennek megnyitásán lesz 2007. ápr. 21-én, melyre a résztvevők meghívást kapnak. Az elfogadott művek alkotói megkapják a katalógust.

SUMMARY

Péter Ürmös: In praise of the type and the book: in memoriam - Dr Rezső Szij

The author presents the eventful career of the art historian, collector and critic.

István Lenkey: Imre Baász in memoriam

A biography of the Transylvanian graphic artist, his remarkable artistic achievements and his favoured themes are described in the article.

I. S.: Hungarian small graphic prints in memory of Van Gogh

Hungarian artists have even thus far dedicated a rich variety of graphical pieces to the memory of the great Dutch artist.

László Pesti: My encounter with small graphic prints

The author gives a vivid story of how he grew familiar with bookplates and with collecting activities. He lists the items designed for him and the names of the artists as well.

Péter Ürmös: An exhibition of ex-libris in town Pápa

The exhibition arranged in town Békés last year has been on display in Pápa this time hosted by the local public library. This library has done much to promote the art of small graphic prints through exhibitions and publications.

Antal Arató: Exhibitions of Róbert König's works

Visitors to galleries in Budapest could admire two successive exhibitions of the artist's thoughtful graphical pieces.

AUSZUG

Péter Ürmös: In memoriam Dr. Rezső Szij

Der Autor stellt den interessanten, in Ereignissen reichen Lebenslauf des Kunsthistorikers, Kunstsammlers und Schriftstellers vor.

István Lenkey: In memoriam Imre Baász

Im Artikel wird der Lebenslauf, die bedeutendsten künstlerischen Werke seiner Laufbahn und die von ihm geliebten Themenkreise des Graphikers Imre Baász aus Siebenbürgen besprochen.

S.I.: Ungarische Kleingraphik Zur Erinnerung von Van Gogh

Die ungarischen Graphiker haben auch bis jetzt dem grossen holländischen Künstler ein reiches Material entgegengebracht.

László Pesti: Meine Begegnung mit der Kleingraphik

Der Autor erzählt in Form eines farbigen Berichtes, wie er mit Ex Libris und Sammlung der Kleingraphik in Verbindung kam. Es wird aufgezählt wer und wieviel Ex libris für ihn gefertigt hat.

Péter Ürmös: Ex Libris Ausstellung in Pápa

Die im vorigen Jahr in Békés organisierte Ausstellung ist zur Zeit in Pápa in Veranstaltung der Ortsbibliothek zu sehen. Diese Bibliothek hat schon früher für die Popularisierung der Kleingraphik mit Ausstellungen und Publikation von Werken viel getan.

Antal Arató: Die Ausstellungen von Róbert König

Die Budapester Besucher der Ausstellungen konnten in zwei aufeinander folgenden Ausstellungen in dem reichen Inhalt der Graphik des Künstlers Freude finden.

RESUMÉ

Dans l'article premier *Péter Ürmös* fait connaître la carrière de Rezső Szij récemment décédé. Le célèbre historien d'art, écrivain et collectionneur vivait une vie intéressante riche en événements.

István Lenkey ébauche la vie d'Imre Baász artiste graveur vivant en Transsylvanie. L'auteur traite ses thèmes favoris.

Imre Soós présente les petites gravures hongroises, créés en mémoire de Van Gogh. Nous publions l'article sous prétexte de l'exposition en décembre 2006 du Musée des Beaux-Arts de Budapest.

László Pesti raconte l'histoire, comment a-t-il fait connaissance de la petite graphique. Il énumère avec reconnaissance les artistes hongrois, qui l'ont honoré par ses créations.

Pareillement *Péter Ürmös* écrit sur l'exposition des petites gravures organisée à Pápa, dans la bibliothèque locale. L'institution mentionné a fait beaucoup en faveur de la connaissance de l'ex libris.

Robert König président du KBK a exposé ses créations dans deux exposition successives à Budapest. Le célèbre professeur de l'Université a gagné grand succès par ses graveures.

Rubriques ultérieures: Nouvelles, Revue de presse, Bibliophilie.